

Ірына Жарнасек

Спрэчка анёлаў

Аповесць-казка

Мінск
Выдавецтва «Про Хрысто» 2004

ISBN 985-6628-42-3

© Жарнасек І., 2004
© Гардзіёнак Г, ілюстрацыі, 2004
© ВУП «Выдавецтва "Про Хрысто"», 2004

I

Уначы, як вядома, усе дзеці зазвычай спяць. Пяцікласнік Міхаська да нядаўняга часу таксама добра спаў начамі: ад самага вечара і ажно да рабіцы — салодка-салодка. Ну, вядома, калі не было ніякіх мітрэнгаў накштальт двойкі, бойкі альбо яшчэ чагосьці, за што бацькі не глядзяць па галаве і не купляюць пламбір у шакаладзе. Ды нядаўна Міхаськавы спа-койныя сны па ыачах прамінуліся.

А пачалося ўсё з таго, што мама з татам падарылі яму на дзень нараджэння вялізны будзільнік, Мядзведзь-музыка называецца. І мядзведзь гэты аказаўся такім музыкам, што хоць куды. Цяпер Міхаська кожную раніцу прачынаецца пад нейкую мелодыю — польку, лявоніху, кракавяк... Але найбольш хлопчык любіць «Ламбаду». Гэтую музыку нібы знарок напісалі для таго, каб Міхаськавы ранкі былі менш змрочныя ад усведамлення тае невясёлае рэальнасці, што як ні прыемна табе ў цёплым ложку, а падымацца ды ісці ў школу ўсё ж трэба. Кожнае раніцы хлопчык прачынаецца пад гукі «Ламбады», яшчэ нейкі час яе слухае, нарэшце паволі высоўвае з-пад коўдры адну, потым другую нагу, прывыкаючы да прахалоды, і толькі пасля гэтага адкідвае коўдру. Але аднаго разу здарылася штосьці непрадбачнае...

З вечара Міхаська як заўсёды завёў будзільнік, паставіў яго пры ложку і лёг спаць. Ну, а калі чалавек спіць, ён, як вядома, не сочыць за часам: спіць сабе і спіць, а колькі там праспаў, — хто ж уначы лічыць? Дык, значыцца, спіць аднае начы Міхась-ка, сон прыемны бачыць: быццам настаўніца матэматыкі захварэла. І не на адзін дзень, а быццам надоўга, і яе ўрокі на гэтулькі ж часу адмянілі. Не замянілі якой-небудзь гісторыяй ці біялогіяй, але цалкам адмянілі. Спіць сабе Міхаська, на яго вуснах блукае

задаволеная ўсмешка — дзіва што, тут кожны быў бы шчаслівы! Атут і зазвінела радасна-пяшчотнае: «Дзі-і-лі-лі-лі-лінь, дзі-лі-лі-лі-лінь, дзінь-дзінь...» Слухае Міхаська прыемную мелодыю і па інерцыі яшчэ ўсміхаецца, але потым... Ах, гэта ж трэба падьмацца!.. Самае сумнае, што пра настаўніцу матэматыкі быў усяго толькі сон. Прыемны, але толькі сон. Фу! Лепш бы і яго ўжо не было!

Мелодыя скончылася, хлопчык адплюшчыў вочы. Што такое? Чаму цёмна? Звычайна, калі Міхаська прачынаецца, вокны ўжо шэрыя, а тут... У пакоі было зусім цёмна, адно што праз вакно слаба адсвечваў вулічны ліхтар.

Хлопчык сеў на канапе. Пасядзеў. Падумаў. І ні да чаго не дадумаўся — пачаў драмаць, седзячы. Але ж які гэта сон? Падняўся. Уключыў святло. Гадзіннік паказваў дзве гадзіны ночы. О-го, дык яшчэ ж можна смачна паспаць і паспець адмяніць не толькі матэматыку, але і ўсе астатнія ўрокі, апроч хіба што фізкультуры! Спрасонку Міхаська нават не скеміў, што папсаваўся ж, мабыць, гадзіннік, калі ён ні з таго ні з сяго падняў яго сярэднячы з цёплай пасцелі. А Міхаська наадварот падумаў, як гэта добра, што хоць зрэдку гадзіннікі памыляюцца і таму яшчэ можна спа-койна сабе паспаць. Але сну чамусьці не было. Ляжаў Міхаська, ляжаў, пакуль не дадумаўся, што губляць вось так дарма час зусім не варта. Усе ж пра гэта кажуць: і бацькі, і настаўнікі.

Ну што ж, не губляць — дык не губляць! Падняўся. Зноў уключыў святло. Знайшоў на паліцы ў шафе даўно сапэаваны стары будзільнік і на дыбачках пракраўся з ім у пакой малодшай Міхаськавай сястры Волькі. Не пашанцавала Міхаську з сястрою, адно слова — выдатніца. А таму, вядома ж, і задавака. І дома яна, бачыце, памочніца, і ў школе адна з першых, і ыа скрыпцы ёй трэба пілікаць, і кожны вечар на каленьках

памаліцца перад абра-замі...Словам, не сястра, а нейкі набор добрыхучын-каў. А дарослыя потым Міхаську тыцкаюць: ваша Волька і тое і гэта ўмее, а Волька не ялянуецца, а ваша Волька... Абрыдла!

Даўно абрыдла. І даўно Міхаська збіраўся прычапіць гэты стары будзільнік да Вольчыных даўжэзных кудлаў. Навошта? Ды проста так! Каб не задавалася залішне! Але ўдзень жа не прычэпіш — не падпусціць гэтая піскля, а ўначы спаць хочацца. Сённяшняя ж ноч нібы знарок для гэтай складанай аперацыі, і таму сёння Міхаська зробіць нарэшце сваёй сястры гэтка вась па-да-ру-на-чак!.. Валасы прадзенем у колца-а-а і зама-а-цуюм Вольчыным касніком... Гатова! Спі сабе, сястра, колькі хочаш, а крутнеш галавой — і... Во заенчыш тады, выдатніца ты наша!..

Зрабіў справу — гуляйда адвалу. Ды ўначы не надта разгуляешся. Міхаська вярнуўся ў пакой, пасядзеў яшчэ хвіліну на канапе, пацешыўся з удала праве-дзенай аперацыі і выключыў святло. Але як толькі Міхаська прытуліўся да падушкі, да ягоных вушэй адразу данеслася ледзызе чутнае хіхіканне. «Во брыдоціна, — скрушна падумаў Міхаська пра сястру. Замест таго, каб румзаць і прасіцца, яна, бачыце, яшчэ пасмейваецца!» Дарма толькі радаваўся з удалай аперацыі.

— Хі-хі, — зноў даляцела да Міхаські кароткае і адрывістае.

Але ж ці Волька гэта? Яна ж звычайна як засмяецца — дык хоць ты вушы затыкай, не раўнуючы, як ад ейнай скрыпкі.

— Хі-хі, — ці не ад вакна.

Прыслухаўся.

— Хі-хі, — ужо з іншага кута, адтуль, дзе на падлозе валялася Міхаськава сумка з падручнікамі.

Ускочыў. Сеў. Працёр вочы. І раптам пры слабым блакітным святле вулічнага ліхтара Міхаська ўбачыў, як у фатэлі, на якім былі параскіданыя ягонныя штаны, кашуляды шкарпэткі, яктам... заварушылася штосьці малое і незразумелае. Можа, кацяня хтосьці падкінуў?

— Хі-хі! — данеслася з фатэля.

У Міхаськавай галаве, быццам на кінастужцы, адразу пракруціліся бабуліны аповеды аб зданках, начніцах, русалках... Трэба неадкладна ўключыць святло. Але якты яго ўключыш, калі рукі і ногі раптам так абцяжэлі, нібы да кожнай з іх прывязалі адразу па дзесяць старых будзільнікаў.

— Хі-хі! — зноў піскнула тое малое і незразумелае з фатэля.

Міхаська, змогшы цяжар ва ўсім целе, усё ж неяк варухнуўся, павярнуўся да сцяны, працягнуў руку да выключальніка, але з фатэля на гэты раз данёсся болын рашучы піск:

— Не ўключай!

— Не буду, — чамусьці адразу згадзіўся Міхаська.

— Святло тут зусім лішняе. Хі-хі!

— Вядома, — невядома чаму зноў згадзіўся Міхаська.

— Хі-хі, люблю паслухмяных!

Так Міхаську ўжо даўно не хвалілі, і таму ён прыкметна акрыяў.

— Хто ты? — запытаў ён у таго, хто ўвесь час варушыўся ў фатэлі.

— Твой анёл-ахоўнік! Хі-хі!

— Хто? Мой анёл? Ты мой анёл?

— Так, анёл. А чаму ты здзіўляешся?

— Ды ты Хіхік нейкі, а не анёл, — чамусьці пасмялеў Міхаська.

— Ой, толькі не лямантуй. А то пазбягаюцца ўсе — дык і не пагамонім як след. Ну, а што, — прыціх ён на

імгненне, — Хіхік, дык Хіхік! Мне нават падабаецца. Дазваляю табе так мяне называць. Вы ж, людзі, прывыклі ўсіх называць па імені.

— Дык, значыць, ты, Хіхік, мой анёл-ахоўнік? — на гэты раз гучным шэптам перапытаў Міхаська.

— Вось так ужо лепш. Хоць можна і яшчэ цішэй на паўбала. Ну так, я ж сказаў табе: я — твой анёл-ахоўнік.

— Той самы, што-о...як гэта?..Ведаў жа я некалі песеньку...Як жа гэта...Ага, вось...

Анеле Божы, дружа мой,
Ты заўсёды пры мне стой..

Як жа далей?.. Нешта не магу прыгадаць..

— І не абавязкова! Мне твая песенька зусім не патрэбная. Досьць таго, што я, твой анёл-ахоўнік, прыйшоў да цябе.

Міхаська пакруціў галавой, не ведаючы, верыць яму ва ўсё гэта, альбо...

— Слухай, а можа, я цябе сню? Гэтаксама як і матэматычку з яе хваробаю?

Хіхік у фатэлі заварушыўся, закруціўся — здавалася, ён падскоквае у нейкім дзіўным танцы. Нарэшце аціх.

— Як я цябе разумею! — усклікнуў ён праз момант. — Ох, якя цябе разумею! Спачатку захварэць, адмяніцьурокі і тутжа, у тую самую ноч выздаравець!.. Гэта жорстка! Гэта вельмі жорстка з боку вашай матэматычкі.

Міхаська ад здзіўлення адкрыў рот і нейкі час не ведаў, што сказаць — гэты Хіхік ведаў ягоны сон?

— Ты... ты... ведаеш, што я сніў? Але адкуль?! Як ты распазнаў мой сон?

— О, я шмат што ведаю! — пахваліўся Хіхік. — Ты яшчэ шмат чаму здзівішся.

Міхаська быў на сёмым небе: мала таго, што анёл нейкім таямнічым чынам даведаўся пра ягоны сон, дык ён

яшчэ так добра разумеў Міхаську! Анёл разумеў Міхаськава расчараваанне, бо такі цікавы сон аказаўся ўсяго толькі сном! Хіба ж мама, тата альбо Волька гэтак зразумелі б Міхаську? А Хіхік зразумеў! Які ж у Міхаські цудоўны анёл! Шкада вось толькі, што Міхаська забыўся тую прыгожую песеньку пра анёла-ахоўніка. Бабуля ж раней так прасіла яго, каб Міхаська штодня спяваў яе, альбо казаў словамі. Раней яны з Волькай і сапраўды перад сном разам спявалі яе. А цяпер вось Міхаська прызабыў...

Хлопчыку вельмі захацелася зрабіць штосьці прыемнае свайму анёлу, і ён паспрабаваў прыгадаць тую даўно забытую песеньку:

Анеле Божы, дружа мой!

Ты заўсёды пры мне стой.

Рана, увечар і ўначы...

— Ды змоўкні ты са сваімі песнямі! — чагосьці занерваваўся Хіхік. — Не люблю! Ну, забыўся — і забыўся! Тут жа не ўрок табе, што ты мучышся, ус-памінаючы, хі-хі...

— Але ж гэтая песенька пра цябе, — не зразумеў Міхаська Хіхікавага абурэння.

— Пра мяне? А-а-а, ну так... Ды гэта ж зусім не азначае, што яе трэба ўвесь час верашчаць!

— Анаша Волька кожную раніцу і кожны вечар... І нават на скрыпцы...

Хіхік зайшоўся смехам:

— Волька! Ой не магу — знайшоў з каго браць прыклад! Чысцюля, выдатніца I...I...

— Та-ак?! Ты таксама лічыш, што яна...

— Ай-вой, здзівіў-уразіў! Ты галоўнае не сумнявайся і рашэнняў сваіх не мяняй. Прывязаў будзільнік — і малайчына! Няхай пакруціцца! Менш будзе задавацца гэтая выдатніца.

Міхаська запляскаў у ладкі:

— Ты таксама рады?

— Безумоўна! Калі б яна была маёй сястрой, я ёй бы не толькі будзільнік да косаў, але...але...

Ну, словам, можна шмат чаго навядумляць цікавага, хі-хі.

— Ой, як цудоўна! І ты навядумляеш? Як весела!

— О так! — усклікнуў Хіхік. — Мы яшчэ з табой такіх мярзоццяў... Э-э-э, я хацеў сказаць, смяхоццяў навывтвараем — о-го-го! Я вельмі-вельмі люблю розныя прыдурствы. Яны ў пас яшчэ паскачучь, усе гэтыя выдатнікі, чысцюлі, музыканцікі!.. Але што гэта? Ой! Здаецца, пачынае дзень... Выбачай, сябручок, але мне час ужо змывацца. Я яшчэ наведу цябе! Ты, галоўнае, чакай мяне! Зразумеў? Карамболі-ба-рамболі-ф'ю-ю-ю-ю...

У пакоі штосьці свіснула — Міхаська ажно адчуў вецер, нібы насцеж раскрылася вакно. І ўсё аціхла. Міхаська счакаў яшчэ нейкі час, спадзеючыся, што Хіхік падасць голас, але не — ціха...

Хлопчык уключыў святло. На фатэлі які раней грувасцілася Міхаськава адзенне, толькі адна шкарпэтка ляжала цяпер чамусьці не на фатэлі, а звісала з настольнае лямпы. І, здалося, яна злёгка яшчэ пагойдвалася...

Цуды-дзівы! Але спаць усё ж хочацца. Лёг у ложкак і моцна-моцна заснуў. Нават не чуў, як раніцой румзала Волька, вызваляючы свае беля кучаравыя валасы з будзільнікавай пасткі. Толькі прачнуўшыся пазней, ён пачуў, як плакала на кухні маці і скардзілася бацьку:

— Ну што, што з ім рабіць? Ён жа нікога, зусім нікога не слухае! Прыдумаў бы ты штосьці!

І бацька адразу прыдумаў.

— Трэба брацца за дзягу, — сказаў ён.

— Ай, табе ўвесь час толькі дзяга ў галаве. Пачытаў бы якія артыкулы ў разумных часопісах пра выхаванне, ці што, — заплакала мама.

Міхаська ж тым часам насунуў на адну нагу шкарпэтку і цяпер поўзаў па падлозе. Зазіраў пад канапу, крэслы, тумбачку — шукаў другую шкарпэтку, бо з адной ісці ў школу нібы неяк і не надта зручна.

— Што ты робіш?

Мама стаяла на парозе і фартухом выцірала вочы.

— Ды вось... Шкарпэтка некуды прапала, — уздыхнуў Міхаська.

— А што на лямпе вісіць? — запытала мама.

— Шкарпэтка... А як яна туды...

І тут Міхаська ўсё ўгадаў. Ён сядзеў з адкрытым ротам, успамінаў падзеі мінулай начы, анёла, ягонае хіхіканне, ягонья абяцанні прыдурстваў і не мог даць веры, што ўсё гэта сапраўды было, а не прыснілася.

— Ты самы вялікі неслух на свеце, — сказаў тата з-за мамінага пляча. — Ты столькі робіш маме непрыемнасцяў!

— Ідзі снедаць, — ціха сказала мама.

II

У школу Міхаська плёўся панылы. Нага за нагу. Ну, што яны ўсе прычапіліся — неслух, неслух, — думаў ён. Вунь анёл сказаў яму сёння, што ён якраз і паслухмяны... А ён то ўжо ведае... Значыць, усе яны выдумляюць. Самі яны, значыць, неслухі! Неслухі і прыдумлякі! Падчапіў нагой каменьчык, перакінуў пару разоў з нагі на нагу і... за-а-афутболіў ім кудысьці ў прастору перад сабой.

Дзынь!

Так яно і ёсьць! Вакно! І чаго яны гэтак б'юцца, гэтыя вокны? І чаму іх гэтак шмат заўсёды на Міхаськавай дарозе?

Нейкі час за спіной чуліся незразумелыя крыкі і выразнае абяцанне здаць хулігана ў міліцыю, потым усё аціхла. Толькі вось сэрца тажкае так, нібыта і яно можа

раптам выскачыць з грудзей ды й шыбануць у якое-небудзь вакно. На ўсялякі выпадак Міхаська прыціснуў яго рукою і асцярожліва, з прадчуваннем чагосьці кепскага адчыніў дзверы з шыльдачкаю «Кабінет матэматыкі».

Прадчуванне спраўдзілася. Дзённік на гэты раз давялося хаваць на кухні — пад газаваю плітой. Схаваў надзейна. Так надзейна, што як ні стараліся, але не знайшлі яго ўсёй сям’ёй — мама, тата, Волька і, вядома ж, сам Міхаська. Не, ён, вядома ж, памятаў, што дзённік ляжыць пад плітой, але...ну, як ты яго дастанеш цяпер адтуль з новай тлустай «двойкай»?

Мама пасля піла кроплі. Тата сказаў, што апроч дзягі для выхаваўчых мэтаў некаторыя яшчэ ўжываюць і дубец. Міхаська, апусціўшы галаву, слухаў, ён гатовы быў згадзіцца (тэарэтычна, вядома) з якімі хочаш метадамі. Хлопчык з усіх сіл намагаўся не глядзець у бок пліты, каб і астатнія не здагадаліся, куды ім трэба паглядзець. Волька ж у той вечар доўга штосьці пілікала на скрыпцы. Сцярпеў. Вымушаны быў сцярпець, хоць і далася гэта яму вялікім намаганнем.

Спаць лёг раней, чым звычайна. Нават забыўся завесці свой меладычны гадзіннік з любімай «Ламбадай». Больш за тое, нягледзячы на гукі скрыпкі, што несліся з суседняга пакоя, Міхаська адразу заснуў.

— Дзі-і-і-лі-лі-лінь, дзі-лі-лі-лі-лі-лі-лінь, дзінь-дзінь...

— Ужо?... — незадаволена прамармытаў сонны Міхаська, пазяхнуў, паляжаў яшчэ хвіліну і зноў пачуў:

— Дзі-і-і-лі-лі-лінь...

Што за ліха? Чаго ён па два разы грае?

— Хі-хі! — пачулася недзе надгалавой. Прыслухаўся.

— Хі-хі! — ужо больш настойліва. Адплюшчыў вочы — цёмна. Значыць...

— Прывітанне!

— Прывітан... — пачаў Міхаська і ажно падскочыў ад радасці. — Ты, Хіхік, зноў прыляцеў да мяне?

— Як жа я мог кінуць сябра ў бядзе? Хі-хі! Я ўсё ж цябе ахоўваю!

— Малайчына! Дзякуй табе! Я нават не клікаў, а ты сам прыляцеў! Ты надзейны сябар, як у той песенцы...

Але хлопчык не скончыў. Над ягонай галавой нібы пранёсся вецер-связаж, і Міхаська пачуў над сваёй галавой абуранае Хіхікава:

— Ай, ды кінь ты свае песні! Не надакучыла табе яшчэ Вольчына піліканне-трыліканне?

Міхаська радасна засмяяўся:

— Які ж ты малайчына! Ты усё-усё разумееш!

— А ты як думаў! Слухай, а спрытна ты сёння зафутболіў у вакно камянём цётцы Міхаліне! Дзынь-брынь-трэсь — і гатова! Во гэта спрыт!

Міхаська зноў падскочыў на канапе:

— Адкуль ты ведаеш? Ты там таксама быў? Хіхік маўчаў.

— Ты быў там, Хіхік? — не адступаўся Міхаська.

— А хто ж бы табе дапамог даць лататы ажно да самай школы, каб цётка Міхаліна не дагнала цябе з крапівой? — з гонарам прамовіў Хіхік замест адказу. — Ды яна нават не паспела разгледзець, хто ёй расквасіў вакно! Так што, я сваю службу ведаю добра!

— Ну, дзякуй! Вялікі дзякуй табе, — запляскаў Міхаська ў ладкі. — Ты сапраўдны анёл-ахоўнік.

— Няпраўда! — пачуўся раптам аднекуль зверху яшчэ адзін голас, тонкі й распеўны, нібы гук скрыпкі. — Няпраўда! Не слухай яго, Міхаська! Ніякі ён не анёл-ахоўнік. Сапраўдныя анёлы не цешацца з кепскіх учынкаў людзей.

— Хто гэта? — уражаны, выдыхнуў Міхаська, але замест адказу пачуў злосны голас Хіхіка з фатэля:

— Усё-ткі не вытрывай! Хі-хі! Ты ж маўклівы, вось і маўчай бы да канца! Ты ж заўсёды маўчыш. Адно, што ты можаш — ціхенечка сабе пад крыло ўсміхнуцца альбо заплакаць у другое крыло.

— Кры-ы-ло? Ён... Ён таксама з крыламі? Значыць... — нерашуча паспрабаваў выказаць свае здагадкі Міхаська.

— Так-так, — даляцела зверху. — Я — твой сапраўдны анёл-ахоўнік! Я побач з табою ад дня твайго нараджэння. Аён... ён злы анёл! Міхаська, ты павінен гэта ведаць: ёсць добрыя, але ёсць і злыя анёлы.

Хлопчык крутнуў галавой, нічога не разумеючы. Ды і як тут было разабрацца? То нікога ў яго не было, а то раптам адразу — ажно два анёлы! І кожны кажа, што яго ахоўвае. Во дзе прыгоды! Ніякаму Нязнайку альбо Тому Сойеру і прысніцца падобнае не магло! Але ж як тут разабрацца, хто з іх хто?

— Слухайце, хлопцы... — пачаў Міхаська.

— Гэта яшчэ што за звароты? — залямантаваў Хіхік з фатэля. — Я табе ніякі не хлопец, і нечага тут раўняцца!

— Ну, добра-добра, ніякі ты, вядома ж, не хлопец, — прымірэнча пачаў утаворваць Міхаська. — Сапраўды, які ж ты хлопец! Але калі ўсур'ёз, то хто ты ў такім разе?

Хіхік ажно падскочыў у фатэлі — Міхаська адчуў гэта па тым, як коратка зашумеў над фатэлем вецер.

— Гэта ўжо занадта! Ты зашмат сабе дазваляеш! — заверашчэў Хіхік.

— Ну... даруй, калі ласка. Я не хацеў цябе пакрыўдзіць.

На гэты раз над фатэлем нібы ўзняўся сапраўдны вихор: угору ўзяталі штаны, кашуля, шкарпэткі, а паміж усім гэтым мільгалі крылы Хіхіка. Нарэшце ён пакінуў сваё ўлюбёнае месца і павіс ыа жырандолі ўніз галавой так, што Міхаська ўпершыню ўбачыў аблічча свайго начнога госця.

Гэта быў хлопчык, ягоны твар быў зусім цёмны, можа, нават чорны. На круглым твары выдзяляліся пукатыя шчокі і вялікія бліскучыя вочы. Калі б не тое, што ён вісеў уніз галавой, калі б не віднеліся за ягонай спіной распущаныя, нібыта ўтаго каршуна, што сёлета пакраў бабуліных куранятак, крылы, калі б не гэтыя бліскучыя вочы, надта ж ужо бліскучыя, калі б не ўсё гэта, — Міхаська мог бы падумаць, што з ім проста нехта жартуе. Скажам, нейкі хлопец з суседняга двара, якому захацелася нарэшце канчаткова дапячы Міхаську за тое, што ён са сваім дваром заўсёды перамагае ў бойках-калатоўках. Гэткае цалкам магло быць. Але вось гэтыя крылы... Ды гэтыя бліскучыя вочы...

— Ну, што вылучіў зеркі? Падобны я да Шуркі-Шарака? Падобны. Вось як не будзеш са мной сябраваць, дык і намыліць табе Шурка-Шарак шыю. У наступны раз я не тваю нагу буду падстаўляць яму ў бойках, а ягоную — табе. Тады паглядзім, як табе будзе лёгенька без такога ахоўніка, як я.

— Не смей! — зноў прагучаў звонкі голас з правага кута. — Не смей сябе называць Міхасёвым ахоўнікам! Ты яго толькі на благое штурхаеш!

Хіхік пераляцеў зноў з жырандолі да фатэля, прысеў на ягоную спінку, склаў крылы і сказаў коратка й рашуча:

— Вось што, Міхась, альбо я, альбо... гэты... Ты хочаш са мной сябраваць? Калі толькі хочаш і калі табе яшчэ не надакучыла перамагаць у вулічных бойках, спраўна даваць дзеркача адусялякай пагоні, лоўка прывязваць Вольцы будзільнікі і г.д. і г.д, то скажы вось тут, цяпер цвёрда і канчаткова: будзеш сябраваць са мной альбо...

— Ну што ты, Хіхік, — спужаўся Міхаська, — што ты! Вядома ж, хачу! Ты такі вясёлы, смелы і... Словам, даруй мне, калі ласка...

— О-о-ох! —даляцеў сумны ўздых зверху, але Хіхік затое палагаднеў:

— Вось гэта ўжо іншая справа. Толькі не люблю я гэтых брыдкіх слоў — «даруй», «калі ласка»... Скажы яшчэ: «выбачайце, я не знарок»... Безгустоўшчына і прасняціна. І гэта кажа той, хто пазаўчора ўліў чарніла ў манную кашу Светцы Часноўскай?! Той, хто прышёр у клас рака і падсунуў яго Наташцы Сільновай? Той, хто прывязвае будзільнікі задавалам, разбівае вокны бабуленцыям, хавае дзённік пад пліту і тым самым абводзіць вакол пальца ўсю сям'ю? Фу! Табе тэрмінова трэба выправіцца!

— Ты таксама так лічыш? — паныла ўздыхнуў Міхаська. — Вось і мама з татам пра тое ж кожны дзяснэк гавораць.

— Прычым тут тата з мамай? Колькі можна слухаць тое, што кажуць тата з мамай? Ты ўжо ў пятым класе! Пара і сваім розумам жыць.

Міхаська зноў пакруціў галавой, жадаючы ўпэўніцца, што ўсё пачулае — не сон. Упершыню за ягонья дванаццаць гадоў яго вучылі не слухацца таты з мамай. Іхто вучыў?! Анёл! Той самы, якогаўтой песеньцы просяць памагчы любіць маму, тату? Ага, вось...здаецца, угадаў... І Міхаська радасна прадэкламаваў, нібы на школьным ранішніку:

— ...Будзь ласкаў мне памагчы
Верна служыць Богу,
Змагаць духа злага,
Любіць маму, тату,

Край і роднухату!.. Хіхік узвіўся ажно пад столь і нейкі час адтуль даляталі толькі асобныя абуральныя словы:

— Невы-ыносны!... Якты можаш? — ажно захліпаўся ён. — Якія бры-ы-ыдкія песні... Падумаць толькі — змагаць... Жах! Немагчыма! Змагаць... Жах! Ух, які я злосны!

— Але чаго, чаго ты здуешся? Гэтая ж песенька пра цябе! — ніяк не мог даўмецца Міхаська.

— Не пра яго яна, — зноў даляцеў голас зверху, з правага кута, — ён не заслужыў гэтых песень!

Тады Хіхік ужо не захіхікаў, але забулькатаў хіхіканнем:

— Не заслужыў! Хі-хі! І не хачу! Хі! Ненавіджу! Хі-хо! Хо-хі! Мне гэтыя вашыя песні!.. Хі-хо-хі!

Міхаська схапіўся за галаву:

— Хлопцы! Цішэй вы! Мама з татам як прыбягуць — будзе ўсім нам!

З фатэля на Міхаську паляцелі штаны, за імі — штосьці яшчэ і яшчэ:

— Мама, тата! Мама, тата! Фу! А яшчэ цыгарэты браўся смаліць — я думаў, ты і напраўду робішся дарослым! А ты!.. Фу!

Міхаська заткнуў вушы, потым зноў іх адкрыў, бо які ж толк: вушы закрытыя, а Хіхікаў рот ніяк не закрыецца.

— Прашу цябе, як... — хацеў сказаць, «як чалавека» і апамятаўся, — ...як... анёла... Цішэй! Пра цыгарэты — цішэй! І адкуль ты толькі ўсё ведаеш?

— Адкуль ён ведае! — данеслася зверху меладычнае, але такое горкае, што Міхаська гатовы быў расплакацца. З таго кута, адкуль ўвесь гэты час далятаў прыгожы меладычны голас, раптам дыхнула лёгкім ветрыкам. Потым той жа меладычны голас даляцеў ужо з процілеглага кута: — Адкуль ён ведае!.. — Столькі горычы было ў гэтым голасе, што Міхаську зашчыпала вочы. — А хто ж, як не ён, падсунуў табе тыя цыгарэты? Хто ж, як не гэты злы анёл, нашэптваў табе на вуха: «Запалі цыгарэту і ты станеш дарослым»? Я ўмольваў цябе спыніцца, але ты слухаў яго.

Міхаська падхапіўся, прайшоўся ў цемры па пакоі. Здаецца, ён пачынаў штосьці разумець. Так-так, ён добра памятаў тыя галасы, якія нібыта з двух бакоў прасілі яго: адзін — запалі цыгарэту, другі — не рабі гэтага! Ён

памятаў, як змагаліся ў ім гэтыя два галасы, і як... перамог першы...

З фатэля данеслася:

— Толькі не ўздумай паліць святла!

— Вось бачыш: ён баіцца святла, — зноў азваўся голас зверху. — Ён заўсёды баіцца, калі ў людзей праясняецца ўваччу! А ты яго слухаеш! Чаму ты яго слухаеш?

Міхаська маўчаў. Ён хадзіў туды-сюды па пакоі (добра, што Волька сёння тут прыбрала, хоць не спатыкнешся ні на што), а над ягонай галавой кружляў анёл з меладычным голасам. Міхаська спыніўся, задраў голаў, і... ўбачыў абрысы кагосьці светлага-светлага, нават бліскучага. Анёл таксама спыніўся, толькі злёгка пагойдваў сваімі зіхоткімі крыламі.

— Які ты прыгожы! — міжволі вырвалася ў Міхаські. — Ты ўвесь блішчыш! І чаму я цябе раней не бачыў? Можна, я буду цябе называць Бліскучым Анёлам?

— Можна, — гайдануліся зіхоткія крылы ўверсе.

— А ты заўсёды гэтакі бліскучы? — запытаў зноў Міхаська.

— Не, — адказаў Анёл. — На жаль, не. Я апранаюся ў бляск толькі тады, калі ты жадаеш бачыць гэты бляск.

— А-а-а, — сказаў Міхаська, хоць і нічагусянькі не зразумеў.

На хвіліну ўсталявалася ціша, толькі чутно было, як штосьці варушылася ды крактала ў фатэлі. Гэта, вядома ж, Хіхік на гэты раз моўчкі абураўся. Міхаська ажно соп, намагаючыся зразумець пачутае ды ўбачанае. Ён перапытаў у Бліскучага Анёла:

— Значыць, ты — мой сапраўдны анёл-ахоўнік?

— Так, — успыхнулі новым зьяннем крылы ўверсе.

— Ой, не магу! Ой, памру ад смеху! — заенчыў Хіхік, але чамусці не захікаў на гэты раз.

— О, калі б вы, злыя анёлы, паміралі ад смеху!..— горка ўсклікнуў Бліскучы Анёл. — Мы б ужо здолелі вас рассмяшыць!

Хіхік заверашчэў:

— Нягоднік! Ведаю, ты прагнеш маёй смерці! Ведаю! Але нічога ў цябе не выйдзе, хоць ты смяшы мяне тысячудзвесце соракачатыры гады. Я будужыць! Чуеш? Буду!

— Хлопцы! — узмаліўся Міхаська.— Ну, вельмі прашу вас, давайце паспрабуем неяк мірна разабрацца.

З фатэля на гэты раз паняслося штосьці зусім неразборлівае, потым — асобныя гукі, якія — зноў жа! — не былі падобныя да смеху:

— Хі! Хі-хі! Хлі-хлі! Хліп...Хліп... Хліп... Ці адтаго я гэта чую, хто пазаўчора ўліў чарніла ў манную кашу? Ці той гэта кажа, хто...Хліп...Хліп...Хліп...

Міхаська страхавіта азірнуўся на дзверы: ці не занадта гучна тут гаворыцца пра чарніла й кашу? Але, здаецца, пакуль што ніхто нічога не пачуў, небяспекі няма. Не пачулі, таму й няма. Але як яму памірыць гэтых анёлаў?

— Ну, хлопцы! Ну, не ўзнімайце вы тут вэрхалу! У фатэлі зноў узвіўся вихор:

— Фіў! Фі! Хі! Хі-хі! Хліп! О-оў! Хліп! Вэр! Хал! Хліп! Вэр-хал! Хліп! Ён баіцца... вэр-ха-ду!..

Міхаська паспрабаваў паўшчуваць Хіхіка:

— Ну, што ты робіш? Параскідаеш мае шкарпэткі, а мне заўтра зноў ад мамы перападзе.

З фатэля данёсся стогн:

— А яшчэ сябра... Яму шкарпэткі даражэй за сяброўства!

— Не сябруй з ім Міхаська! — даляцела зверху. — Ён злы. Ён заўсёды нашэптвае табе злое!

Хлопчык пачухаў патыліцу. Што ж рабіць? Яму, як ні дзіўна, падабаліся абодва анёлы. Вось каб толькі можна

было іх як-небудзь прымірыць!..Каб як-небудзь пасябраваць ім утраіх!.. Во было б здрава! Хіхік бы дапамагаў Міхаську даваць дзеркача ад усялякай небяспекі, а Бліскучы Анёл не дазволіў бы лішні раз зрабіць тую небяспеку. Хіхікзаўсёды кіраваў бы Міхаськам, калі трэба было б некаму адпомсціць, а Бліскучы Анёл...Ну, трэба ж, каб калі-небудзь і Міхася пахвалілі за штосьці, падзякавалі...

— Ты здраднік! — усхліпнуў Хіхік. — Табе хочацца, каб табе дзякавалі.

— Гэта так цудоўна, калі табе за штосьці дзякуюць! — праспяваў Бліскучы Анёл.

Міхаська на гэты раз нават ужо і не здзівіўся, што анёлы прачыталі ягоныя думкі. І няхай сабе чытаюць, падумаў хлопчык — служба ў іх такая — анёльская.

— Ты нарадзіўся на свет, каб рабіць дабро, — вёў сваё далей Бліскучы Анёл.

— Сціхні! — агрызнуўся Хіхік. — Даўно абрыдла твая песня пра дабро. Ці рана, ці ўвечары, а ўсё адно і тое ж: дабро, дабро... Але што гэта? Ужо надыходзіць раніца? Што ж, як кажуць мудрэйшыя з наймудрэйшых: «З вамі добра, а без вас яшчэ лепш!». Хі-хі! Да сустрэчы, Міхаська! Што б ні плёў гэты Блішчасцік, але ты для мяне свой у дошку хлопец! Памятай!

І Хіхік вылецеў у вакно.

— Дзякуй! — узрадавана ўсклікнуў Міхаська і адразу ж заціснуў рот даланёй — узгадаў, як не любіць Хіхік слоў падзякі.

Бліскучы Анёл сумна й ціха прамовіў над Міхаськавай галавой:

— Ты стаміўся. Даўно пара адпачываць, бо заўтра, а дакладней, ужо сёння цябе чакае адна з найцікавейшых наукаў — матэматыка.

Міхаська зморшчыўся, нібы раскусіў гарошыну перцу:

— Ну, што ты мне нагадваеш пра непрыемнае! Але калі ты мой анёл-ахоўнік, то аберажы мяне ад гэтай брыдкай матэматыкі, зрабі так, каб матэматычка нарэшце захварэла хоць бы на тыдзень.

На гэта Бліскучы Анёл адказаў:

— Я ніколі, чуеш, ніколі не буду аберагаць цябе ад карыснага й разумнага, калі ты нават лічыш тое сумным і нецікавым. Да таго ж, я ніколі й нікому не раблю зла. Так што, настаўніца матэматыкі будзе й сёння здароваю і, хутчэй за ўсё, выкліча цябе рашаць на дошцы тую задачу, якой ты не рашыў дома. Так што ранішай лепш падумаў пра яе яшчэ раз. Чу-у-еш?

— Чую-чую, — ледзьве чутна прашаптаў у адказ Міхаська, бо гаварыць мацней ужо зусім не меў сілы — яго агарнуў салодкі-салодкі сон...

III

Пасля сьнядання, калі маці выйшла на хвіліну з кухні, Міхаська порстка слізгануў са стоўчыка на падлогу, выцяг з-пад пліты дзённік, запіхнуў яго запазуху і сігануў з хаты. Бегу школу і думаў, як паспець папытаць у Людкі-выдатніцы, што там да чаго ў тых вагонах з задачы, якія бедныя рабочыя разгружалі ажно цэлых пяць дзён. Вельмі спяшаўся і ўсё ж, пралятаючы паўз 39-ы дом па вуліцы Майскай, міжволі запаволіў бег: у вакне цёткі Міхаліны тырчэла вялізная, пузатая падушка.

У таты ў гаражы стаіць некалькі лістоў шкла, мільганула ў галаве. Папрасіць? Ладна, потым. І панёсся далей.

...Матэматычка нейкі час узірлася на Міхася, нібы ўпершыню бачыла. Нават акулёры зняла. Аў акулёрах яна прыгажэйшая, паспеў падумаць Міхаська, расціраючы ў руках кавалачак крэйды, а матэматычка паволі прамовіла зусім неспадзяванае:

— Сядай... Сем... Пакуль што. Але ты, Міхась, можаш вучыцца і на восем, і на дзевяць, і...

Весела бліснулі з-пад грыўкі вочы Людкі-выдатніцы. Міхаська на ўсялякі выпадак, каб Людка не надта ўжо задавалася, паказаў ёй язык, а потым не стрываў і выставіў перад сабой вялікі палец.

Дома Міхаська ўпершыню за апошні час пакутваў над такой праблемай: паказаць маці дзёныш альбо не. Калі б сённяшні аўторак ды ўчарашні панядзелак былі не на адной старонцы, то вядомая рэч, рызыкнуў бы, а так... Ды і валяр'янка ў маці скончылася. Дакладней, не скончылася, а Міхаська ўчора выліў яе ў калідоры на падлогу, частуючы суседскага ката Цішку.

Увечары Вольга зноў узялася за скрыпку, і Міхаська ўпершыню не заткнуў вушэй, а неспадзявана для самога сябе папрасіў сястру:

— Пайграй песеньку пра анёла-ахоўніка. Вольга адкрыла рот і на нейкі час так і застыла, нібы ў ейным роце засела костка ад рыбіны. Шкада ўсё ж, што няма ў хаце мух, падумаў Міхаська, але чамусьці не выказаў сваёй шкодабы ўслых, адно паўтарыў:

— Пайграй.

І Вольга зайграла. Міхаська слухаў, хмурыў бровы, надзімаў шчокі, але нарэшце пляснуў сябе даланей па лобе і выбегз пакоя. Ён успомніў! Ён нарэшце ўспомніў словы той прыгожай песенькі, якую некалі навучыла яго спяваць мама і якой ён так даўно не спяваў Цяпер Міхаська ведае, як яму прымірыць двух анёлаў: ён праспявае ім гэтую песеньку. Абодвум! Во, напэўна, усцешацца! І Міхаська заспяваў:

О, Анеле, дружа мой!

Ты заўсёды пры мне стой...

— Што гэта? — спалохана застыла маці з талеркай у руках на кухні. — Чуеш, ён спявае! Спалашна зірнула яна

на тату — можа, зноў задумаў штосьці кепскае... Але ж ён спявае пра анёла!

— Я заўсёды казаў, што павінен наш хлопец некалі адумацца, — мудра падсумаваў тата.

Змагаць духа злага,
Верна служыць Богу,
Любіць маму, тату,

Край і родну хату... — неслася з Міхаськавага пакоя. Дакладней, не толькі з ягонага, бо на скрыпцы гэтую ж песеньку грала Волька. І гэты незвычайны дуэт іхніх пакояў быў вельмі прыгожы.

О, анеле, выбачай —
Цябе часта засмучаў!
Памажы мне добрым быць
І ў Божай ласцы жыць.
Змагаць духа злага,
Верна служыць Богу...

Даспяваў да канца, хуценька шчоўкнуў выключальнікам, лёг у ложка і моцна заплюшчыў вочы. А дзівосная, прыгожая мелодыя ўсё яшчэ лунала над ім. Што гэта Волька так доўга грае? Ды не, здаецца, яна паклала ўжо скрыпку ў футарал. Прыслухаўся. Мелодыя была! Ён мог паклясціся: яна была! Потым прыгожая мелодыя пакрысе аціхла, Міхаська яшчэ трохі счакаў і нацянуў коўдру да вушэй.

— Вось калі мяне зноў разбудзіць мой будзільнік і калі зноў прылятуць мае анёлы, я абавязкова праспяваю ім усю гэтую песеньку, — ужо сонны прашаптаў хлопчык.

— Якжа! Вельмі патрэбна! — дацяцела насмешлівае з фатэля.

Міхаська падхапіўся:

— Ты, Хіхік, ўжо тут? Але ж я яшчэ не спаў, ды й будзільнік яшчэ не граў?

— Ды сціхні ты! — прыкрыкнуў на хлопчыка Хі-хік. — Ато зараз пазбягаюцца твае ды загалосыць тут: «Ах, як мы рады! Ах, у нас госці!» Фу! — памаўчаў і раптоўна ўсхліпнуў. — Хі-хі... Хліп-хліп...

— Ты плачаш? — яшчэ мацней усклікнуў Міхаська, зусім забыўшыся пра асцярогу. — Але чаго ты румзаеш? Раскажы! Можа я дапамагу табе чым-небудзь?

— Вось толькі гэтага не трэба! Не трэба мне твайго шкадавання, ахаў-вохаў... Не трэба!

— Але чаму?

— Таму, што ты... Ты пачынаеш рабіцца паслухмяным, добрым, уважлівым. Амнеўсё гэта няможна. Ясна?

— Не, — шчыра прызнаўся Міхаська, — не ясна, а нават наадварот — нібы цёмна.

— Ты ўсё зразумееш, — палілося распеўнае зверху, — калі навучышся адрозніваць дабро ад зла. — Гэта быў Біскучы Анёл. Сёння ягоныя крылы блішчэлі яшчэ ярчэй. — Яны заўсёды побач — дабро і зло, — казаў далей анёл, але памятай: яны непрымірымых ворагі, якія заўсёды імкнуцца атрымаць перамоіу. І ты, Міхаська, не намагайся іх, гэта значыць, нас прымірыць. Бо гэта немагчыма. Да таго часу немагчыма, пакуль зло — гэта зло, якое нізавошта не хоча саступіць дабру.

— І не саступлю! Чаму я павінен? — зноўусхліпнуў Хіхік. — Я столькі гадоў, столькі соцен, тысячаў гадоў!.. Авы!.. Ану вас!.. — і ён зарумзаў уголас. — У вас... э-э-э... ані кроплі... э-э-э... бэ-э-э... няма шкадавання... Э-э-э...

— Але ты ўсё ж хочаш, каб цябе пашкадавалі? — ціха запытаў Біскучы Анёл.

— Не! Не! Не трэба мне тваёй шкадобы! Э-э-э... І ўвогуле, калі вы гэткія... гэткія... то я з ваміўжо не сябрую! Вось! Ы-ы-ы... Э-э-э... — румзаў Хіхік, які цяпер зусім не быў падобны да ранейшага Хіхіка.

Нарэшце ён перасіліў сябе, узняўся над фатэлем, нейкі час пратрымаўся ў паветры, потым пару разоў абляцеў пакой і ціха, без аніякага гуку вылецеў у фортку.

— Бывайце-е-е... — даляцела з таго боку вакна.

— Бывай, — усхліпнуў Міхаська.

— Чагожты плачаш, Міхаська? — запытаў Бліскучы Анёл і прысеў на спінку канапы. — Не трэба плакаць. Усё будзе добра.

— Я не паспеў! — плакаў Міхаська. — Я не паспеў праспяваць вам тую песеньку. Я думаў, калі вы ўдвух пачуеце яе, то абодва забудзеце на сваю варажнечу і станеце сябрамі. І тады мы ўсе разам...

— Мой добры дружа, — сумна ўздыхнуў Бліскучы Анёл, — не так гэта лёгка — прымірыцца. Пасварыцца і нават пабіцца нашмат лягчэй. Хіба ты не заўважаў гэтага?

Міхаська ўздыхнуў — яшчэ б: ужо хто-хто, а ён то добра ведае, як нялёгка пасля сваркі ці бойкі мірыцца.

— Але за што вы пасварыліся? — запытаў хлопчык, размазваючы слёзы па твары.

— Калі-небудзь я абавязкова распавяду табе пра гэта, — ціха адказаў Бліскучы Анёл.

IV

У наступную ноч Міхаська бачыў у сне, як ягонья анёлы паказвалі адзін аднаму языкі, абліваліся чарнілам, клеем і голасна рагаталі, тыцкаючы адзін на аднаго пальцамі.

— Дзі-і-лінь-лінь-лінь...

Падхапіўся. Сядзеў на канапе, цёр вочы і нічога не разумеў.

— Хі-хі, — дзесьці зусім побач.

— Дзе ты, Хіхік? — прашаптаў Міхаська, і адкінуў ад сябе коўдру.

— Над тваёй галавой, хі-хі! Я толькі што выскачыў з твайго сна, у якім той брыдкі Блішчасыцік задзіраў нос і не жадаў прызнаваць маіх анёльскіх правоў. Але ж я і ўляпіў яму за гэта гразёй — будзе ведаць!

— Я-як? Ты быў у маім сне? Ну так, сапраўды быў... Ой, як здрава!

Раптам зверху даляцеў дакорлівы голас:

— Твая гразь, Хіхік, не прыстала да маіх крылаў — не радуйся.

Хіхік заверашчэў:

— Ты зноў тут? Хоць бы на хвіліну пакінуў нас у спакоі!

Але Міхаська заступіўся за Бліскучага Анёла:

— Чаго ты на яго сварышся? Ён жа нічога дрэннага не робіць.

Хіхік перавярнуўся колькі разоў у паветры — толькі замільгацелі ягоныя чорныя крылы — і плэхнуўся на свой улюбёны фатэль.

— Ты, Міхась, хутка мяне давядзеш! — заямантаваў ён адтуль. — Яшчэ трохі — і ты пачнеш павучаць мяне: «Вось гэта рабіць можна, а гэта — не». Ты мне яшчэ пальчыкам пасварыся: «Ну-ну, Хіхік! Нядобра!»

— О, калі б так сталася — я быў бы вельмі шчаслівы, — узмахнуў крыламі Бліскучы Анёл.

— Во-во! Ты шчаслівы — я няшчасны, я шчаслівы — ты няшчасны.

Міхаська ў распачы з размаху ўсадзіў абодва свае кулакі ў падушку:

— Але чаму так? Чаму вы разам не можаце быць шчаслівымі?! І я разам з вамі? Уяўляеце, як было б добра? Рай!

— Што-о-о? — заямантаваў штомоцы Хіхік і ўзвіўся над фатэлем. — Ф'ю-ю-ю!.. Хі-хі! Хо! Хі-хі!

Ён ірвануў быў да вакна, але потым перадумаў і вярнуўся. Ён лётаў з фатэля на жырандолю, потым на канапу, з яе — на тэлевізар. Міхаська ледзьве паспяваў сачыць ды ў цемры распазнаваць, дзе цяпер Хіхік, — па ягоных схліпах, галёканні ды злосным хіхіканні.

— Ды растлумач ты мне нарэшце, чым я цябе пакрыўдзіў? — усклікнуў Міхаська.

Але ад Хіхіка адно несліся ўсё тыя ж гукі. Нарэшце ён прысеў на стол і даволі гучна стукнуў нагой:

— Не смей больш ніколі пры мне вымаўляць гэтае брыдкае слова — рай! Чуеш?

— Але чаму?

Як ні дзіўна, але на гэты раз Міхаська неспадзявана пачуў ад Хіхіка не злоснае, але горкае прызнанне:

— Бо мне... мне балюча ўспамінаць яго! Хліп... Хліп...

— Ус-па-мі-наць?! Значыць, ты ўжо быў у раі? І ведаеш, які ён? Там сапраўды ўсім-усім добра?

Але на Міхаськавы пытанні Хіхік адно заверашчэў:

— Змоўкні, я табе сказаў, са сваім раем!

І тады з таго кута, дзе на сцяне вісеў абраз Маці Божай, на момант заззяла яркае святло, і голас Біскучага Анёла прамовіў:

— Так, Міхаська, ён быў у раі і ведае, што гэта такое.

Хіхік зноў узвіўся ў паветра:

— Вы згаварыліся! Згаварыліся супраць мяне! Але гэтак проста я вам не дамся, чуеце? Я яшчэ пакажу вам, дзе ракі зімуюць! Хі-хі!

І вылецеў у вакно.

— Што гэта з ім? — заплакаў Міхаська. — Чаго ён так раззлаваўся?

Біскучы Анёл пакінуў нарэшце кут з абразамі, праляцеў туды-сюды па пакоі. Усюды, дзе ён ляцеў, цемра расступалася, даючы яму дарогу. Біскучы Анёл прысеў на спінку фатэля і склаў крылы.

— Не плач, Міхаська. Сёння ты добра папраца-ваў, рыхтуючыся да заўтрашняй кантрольнай па матэматыцы. Цяпер табе трэба адпачыць. А заўтра я распавяду табе пра тое, што здарылася ў небе і на зямлі даўным-даўно, пра той час, калі з'явіліся злыя анёлы.

І Біскучы Анёл усміхнуўся. Ён усміхаўся гэтак лагодна й зычліва, што ад гэтае ўсмешкі Міхаську адразу зрабілася радасна і спакойна. Святло анёлавай усмешкі лілося на Міхаську, і хлопчык заплюшчыў вочы, як той кот Піліп, што любіць грэцца на санцапёку. Цёплы, спакойны сон агарнуў Міхаську. На гэты раз ён быў чамусьці афарбаваны ў блакітнае ззянне, сярод якога зрэдку мільгалі ружовыя, жоўтыя ды зялёныя колеры. І зусім не было чорных ды карычневых. Міхаська спаў і ў сне ўсміхаўся.

А за вакном скавытаў на розныя галасы ды біўся ў шыбы вецер. Ён сёння ўсхадзіўся не на жарт — ажно дрыжэла і дробна-дробна стукала фортка. Нібы ад страху. Біскучы Анёл пераляцеў да вакна, расправіў свае шырокія крылы і захінуў Міхаську ад ветру, што праз шчэлкі ірваўся ў пакой. Калі б Міхаська спаў не гэтак соладка, то, мажліва, пачуў бы скавытанне таго ветру. І, мажліва, пачуў быўім рэдкія ўсхліпы: «Хі! Хі-хі! Хліп! Хліп! Хліп! Ох! Хі-хі!».

Чаго ж гэтак плача Хіхік пад Міхаськавымі вокнамі? І чаму не вяртаецца ў ягоны пакой, а носіцца пад ветрам і дажджом, не могучы знайсці спакою? І чаму няма ў яго аніякага жадання сесці побач з Біскучым Анёлам і таксама захінуць ад сцюдзёнага ветру сваімі крыламі Міхаськаў салодкі сон?

Аўся прычына ў тым, што Міхаська за мінулы дзень нікому не пстрыкнуў па носе, нікога не ўшчыпнуў, нікому

не набіў гузака, нават нікому не паказаў языка. Расхацелася чамусьці Міхаську рабіць усе гэтыя «подзвігі». Здаліся яны яму раптам сумнымі і нецікавымі. І таму Хіхікуўжо нязручна сябраваць з Міхаськам. Нязручна, сумна і... і... А яшчэ гэты Білскучы Анёл!.. Ух, як Хіхік ненавідзіць яго!

Білскучы Анёл ведае гэта, і яму таксама сумна. Бо здарылася тая спрэчка паміж анёламі не ўчора ці заўчора, і не сто, і нават не дзвесце, і не тысячу гадоў, а нашмат раней. Так-так... Сумная спрэчка анёлаў, якая з таго самага часу ні на хвіліну не спыняецца. Пра ўсё гэта Білскучы Анёл паабяцаў распавесці Міхаську. І ён абавязкова гэта зробіць. А пакуль... Пакуль няхай Міхаська спіць і бачыць свае ружова-блакітныя сны...

V

Сёння Міхаська паклаў свой дзённік знарок на самым відным месцы. Усе кніжкі ды сшыткі са стала прыбраў, а дзённік нібыта забыўся. Ды й ці ж лёгка яго схаваць, калі сёння там з'явілася чырвоная ды пузатая дзевятка па матэматыцы? Па кантрольнай. Вядомая рэч: у тым дзённіку хапае ўсяго, нават некалькі ёсць дзірак на тым месцы, дзе павінны стаяць, скажам шчыра, не найлепшыя адзнакі. Ды ўсё гэта было, як цяпер здаецца, даўно, а таму і ўзгадваць тое нікому асаблівай ахвоты няма. Міхаськаву дзевятку ўжо бачылі тата, мама і Волька, а дзённік усё яшчэ ляжыць на відным месцы, быццам чакае, што нехта яшчэ яго адкрые.

Хіхік, вядома ж, не зарадуецца майму поспеху, ду-маў Міхаська, глытаючы вячэру. Дзіўны гэты Хіхік: і чаму ён любіць адны прыдурствы? Можна, ён нават пакрыўдзіцца за тое, што Міхаську не трэба сёння хаваць дзённік пад паўту? А можна, больш не захоча і сябраваць з Міхаськам? І дзіўная рэч: падумаўшы гэтак, Міхаська не тое, што не

заплакаў, але нават і не засумаваў. Можа, таму, што ведаў: ягоная ўдача прынясе сапраўдную радасць Бліскучаму Анёлу. Зрэшты, ён, напэўна ж, ужо ўсё ведае і толькі чакае моманту, каб павіншаваць Міхаську з перамогай. Хлопчык выпіў кампот, гукнуў «дзякуй» і панёсся ў свой пакой. Выключыў святло і замёр — ціха... Ціха і цёмна.

— Анёл! — ціхенька паклікаў Міхаська. — Бліскучы Анёл!

Але, нібы ў адказ, адно што азвалася скрыпка з Вольчынага пакоя — сястра вучыла чарговую п'есу. Музыка была нейкая сумная і чамусьці трывожная. Ці то ад яе жаласных гукаў, ці таму, што анёлы ўсё яшчэ не прыляталі да яго, Міхаську таксама зрабілася сумна й трывожна. Хлопчык адкінуў коўдру, стаў у цемры на калені і папрасіў:

Анёле Божы, дружа мой!
Ты заўсёды пры мне стой,
Рана, ўвечар і ўначы
Будзь ласкаў мне памагчы...

А потым, ужо тулячыся да падушкі, Міхаська прашаптаў:

— Бліскучы Анёл! Не пакідай мяне!

Сказаў і моцна заплюшчыў вочы, бо з таго кута, дзе вісеў абраз Маці Божай, проста на Міхаську палілося яснае і лагоднае святло. І адтуль даляцеў голас:

— Я не пакідаю цябе! Толькі сёння мне трохі сумна...

— Табе сумна? — ажно ўскрыкнуў Міхаська. — Табе, Бліскучы Анёл, сумна? Але хіба ты не ведаеш, што сёння я атрымаў «выдатна»?

Бліскучы анёл зноў уздыхнуў:

— Ведаю, усё ведаю. І я вельмі рады за цябе... Але ж потым!.. Потым ты абазваў няўмекамі ды нязнайкамі сваіх аднакласнікаў... А праз гадзіну, калі ты бег са школы, — я ледзьве паспеў vyrатаваць цябе ад колаў машыны!

Міхаська сумеўся. Ну так, усё гэта было, і ён чамусьці на ўсё гэта забыўся: і на тое, як дражніў сваіх аднакласнікаў, і на тое, як заскрытагалі за ягонай спіной колы машыны, як шафёр сварыўся на яго і як ускрыкнула ад страху Людка-выдатніца, якая сёння, дарэчы, разгарнуўшы спытак з кантрольнай, зморшчылася, нібы схапіла штосьці вельмі кіслае. Міхаську, вядома ж, Людчыны адзнакі не абыходзяць і не перад ёй зухаваў ён, калі рынуўся на чырвонае святло... Вядома ж, не перад ёй. Але тады чаго яго панесла на тое святло?..

Бліскучы Анёл пакружляў па пакоі, прысеў на стол, побач з Міхаськавым дзённікам, склаў свае бліскучыя крылы і ўздыхнуў:

— Ганарыстасць ды пыха прыносяць столькі бяды! І людзям, і анёлам. Менавіта ганарыстасць ды пыха пасварылі некалі анёлаў, і яны падзяліліся на добрых і злых.

Міхаська ажывіўся:

— Распавядзі мне пра гэта, Бліскучы Анёл, — ты ж абяцаў.

Бліскучы Анёл усміхнуўся, і ягоная ўсмешка на гэты раз была сумная-сумная:

— Што ж... Слухай...

Аповед Бліскучага Анёла пра тое, як пасварыліся анёлы

Было гэта даўным-даўно. Яшчэ тады, калі ў раі, у гэтым чароўна прыгожым Эдэмскім садзе, жылі зьяры і птушкі, рыбы і жамяра, людзі і анёлы. Усе яны былі шчаслівыя, радасныя і зусім не ведалі, што такое злосць, беды, войны, хваробы, смерць. Усяго гэтага яны не ведалі і нават не маглі сабе ўявіць, што такое можа быць, а тым больш, з імі. Яны весяліліся, спявалі, гулялі. Ніхто з іх не ўмеў нікога

крыўдзіць альбо некаму зайздросціць. Ды і навошта? Калі ўсяго хапала, усе былі шчаслівыя, бо жылі ў вялікай прыязнасці і любові з Тым, Хто стварыў горы і рэкі, зямлю і нябёсы, птушак і звяроў, людзей і анёлаў. А стварыў усё гэта добры Бог. Гэта Ён даў жыццё ўсяму, што ёсць на зямлі, небе, у вадзе... Ён жа стварыў і той цудоўны сад Эдэм, які людзі назвалі раем.

Але вось аднойчы... Аднойчы здарылася нешта зусім незразумелае. У той час, калі хор анёлаў спяваў прыгожы гімн, у якім славяў свайго Стварыцеля, адзін анёл у белым адзенні раптоўна змоўк. Ён аддаліўся ад сваіх сяброў, прысеў на верхавіну разложыстага дуба і аб нечым моцна задумаўся. Сябры ўбачылі гэта і вельмі здзівіліся: ніколі раней не здаралася, каб хтосьці з іх раптам змоўк, не даспяваўшы гімн Стварыцелю. Некаторыя з іх не вытрымалі і таксама перасталі спяваць; яны акружылі самотнага анёла і наперабой зачасцілі:

- Што здарылася?
- Што?
- Што такое здарылася?

Сапраўды, што ж магло здарыцца? Забалець анёлу нічога не магло, бо анёлы ўвогуле не ведаюць, што такое хвароба. Ды і людзі, і звяры тады яшчэ таксама не ведалі, што такое боль, горыч, хваробы, смерць. Словам, сумаваць раі не было аніякіх прычын. Дык што ж тады здарылася? Чаму гэты анёл такі пахмурны?

Яны казыталі свайго сябра за крылы, спрабавалі яго расмяшыць, але той адно адмахваўся — маўляў, ну, чаго прыліплі, як мёдда крылаў, калі неасцярожна паласуешся ім у гасцінных пчолаў? Ды анёлы не жадалі адступацца, і тады сумны анёл сказаўсваім сябрам зусім неспадзяванае:

- Мне надакучыла спяваць адны і тыя ж гімны.
- Але ж кожны дзень мы спяваем розныя песні і гімны, — здзіўлена ўсклікнуў адзін з ягоных сяброў.

— Так, розныя, — адказаў Белы Анёл, — але славім мы ў іхтолькі Бога. Ён, вядома ж, разумны й магутны, але... але хіба мала на свеце разумных, дужых ды магутных? Вось, напрыклад, я... Учора я вырваў з каранем гэты дуб і перанёс яго з таго краю Эдэму сюды.

Пасадзіў — і ён зноў расце! Але вы!.. Ніхто з вас нават і не заўважыў гэтага!

— Увогуле, я заўважыў, што гэтага дрэва раней тут не было... — задуменна прамовіў Зялёны Анёл.

— Вось бачыш! — з дакорам усклікнуў Белы Анёл і адсвайго горкага дакору ён ажно пашарэў. — Вось бачыш! І ніхто з вас не заспяваў мне песню праслаўлення!

— Песню праслаўлення? — здзівіўся Ружовы Анёл. — Але ж мы славім толькі...

— Вы славіце толькі Бога і толькі Яго аднаго! — раздражнёна перапыхіў яго Шэры Анёл, які яшчэ хвіліну таму быў Белым. — Вы зусім не хочаце заўважаць, што на свеце ёсць яшчэ хтосьці і разумны, і адважны, і магутны. Хоць бы вось і я...

— Але ж ты... — нясмела азваўся нечы голас, — ты таксама... спяваеш разам з намі...

— Я? — перапытаў Шэры Анёл. — Так, да нядаўняга часу я гэтак жа, як і вы, спяваў адны і тыя ж гімны. Але цяпер... Цяпер я зразумеў, што не хачу больш быць у вашым хоры!

— Сябры! — усклікнуў Ружовы Анёл. — Сябры! Мне здаецца, мы штосьці не тое робім. У той час, калі мы павінны спяваць гімн Стварыцелю, мы распачалі нейкія дзіўныя гаворкі.

Шэры Анёл на гэта толькі злосна засмяўся:

— Ха-ха-ха! Ты спужаўся! Лепей адразу прызнайся, што ты спужаўся! Гэтая гутарка дзіўная для таго, у каго розуму малавата, а вось для мяне... Калі ў мяне яго шмат, дык мне тут нічога дзіўнага няма.

Зялёны Анёл, пачуўшы гэткае, ажно заплюшчыў вочы. Яму вельмі хацелася прымірыць сваіх сяброў, і таму ён прапанаваў:

— Сябры! — сказаў ён. — Я прапаную даспяваць разам з усімі гімн Стварыцелю, а потым... Потым мы, можа, і табе... — звярнуўся ён да Шэрага Анёла — праспяваем штосьці... падобнае...

— Але я не хачу потым! — гукнуў Шэры Анёл і пашарэў яшчэ больш. — Я не хачу потым! Я хачу цяпер! Калі вы прызнаеце, што я магутны, разумны і... і...

Анёлы маўчалі. Усё гэта было так дзіўна і так нечувана, што яны не ведалі, што ж ім цяпер рабіць. Адны ўжо рыхтаваліся заспяваць новы гімн і даставалі з-пад сваіх крылаў срэбныя трубы, іншыя жусё яшчэ непаразумела азіраліся на сваіх сяброў, якія ў бляску сонечных промняў так і не пераставалі спяваць радасны гімн Стварыцелю. Іхнія апараты ільсніліся ў промнях сонца і ярка блішчалі. Яны былі такія прыгожыя, што некалькі анёлаў, з тых, што сядзелі на дубе, узняліся ўвысь і зноў далучыліся да спевакоў. Хор яшчэ больш узмацнеў, і тады Шэры Анёл гукнуў тым, што яшчэ заставаліся з ім:

— Бачу, вы баіцеся адважыцца на смелы крок. Палахліўцы! Ха-ха-ха! Добра! Што ж, я адкрыю вам страшэнную таямніцу.

Анёлы тады яшчэ не ведалі, што такое страх, але чамусьці міжволі прыціснулі свае ружовыя, зялёныя, жоўтыя крылы ў прадчуванні чагосьці нечуванага.

— Я даведаўся страшную таямніцу, — абвясціў Шэры Анёл. — Бог задумаў так, каб з людзей нарадзілася Жанчына, якой Ён даверыць валадарства над намі!

Сказаў і аціх. Усё таксама прыгаламшана маўчалі. Яны проста не ведалі, цешыцца ім з пачутага альбо не. Але абдумаць гэта як след Шэры Анёл ім не даў.

— Вы толькі падумаіце: мы — разумныя, моцныя, мудрыя анёлы — будзем падпарадкоўвацца нейкай Жанчыне! — зноў гучна ўсклікнуў ён.

— Сапраўды... дзіўна... — нясмела падаў голас Зялёны Анёл.

— Пачакайце! — ажно пачырванеў Ружовы Анёл. — Мы ж яшчэ не ведаем, якая гэта будзе Жанчына. І потым, калі так вырашыў Бог...

Шэры Анёл пацямнеў яшчэ больш і пачаў нагадваць вялізную шэрую птушку. Ён узмахнуў крыламі і штомоцы гукнуў:

— Я не хачу больш служыць... — анёл набраў у грудзі паветра і скончыў: — Я не хачу больш служыць... Богу!

І зрабіўся адразу чорным. Зусім чорным. Як ноч, калі на небе няма зорак. Анёлы ва ўсе вочы спуджана глядзелі на яго і некаторыя з іх таксама цямнелі. А Чорны Анёл голасна, раскаціста засмяўся і закружляў над імі, узмахваючы сваімі страшнымі чорнымі крыламі:

— Ха-ха-ха! Я вольны! Я не буду больш служыць Богу! Я сам буду цяпер вырашаць, што мне рабіць, а чаго — не! Я сам! Я вольны! Мне не патрэбны болей Бог! І я ўжо ніколі не пакланюся нейкай там Жанчыне! Ха-ха-ха!

Некалькі анёлаў таксама расправілі крылы, узвіліся наддубам, закружлялі разам з Чорным Анёлам, гулкім рэхам паўтараючы: «Ха-ха-ха!» Чорны Анёл на імгненне спыніў свой палёт і гукнуў гэтым рагатунам:

— Эй вы! Я вам кажу: вы — са мною?

На момант зрабілася ціха, а потым анёлы загаманілі:

— Так-так! Мы з табой! Ха-ха-ха! Мы з табой!

— Вы будзеце служыць мне і адмаўляецеся служыць Богу?

— Будзем! Будзем! Будзем! Табе! Табе! Табе! — быў адказ.

Магутны дуб, які ўсё гэта чуў, здрыгануўся ўсім сваім дужым ствалом, бо ўсё гэта было такое нечуванае, такое

незразумелае і... страшнае, што ягонья галіны задрыжэлі, а лісце на іх затрымцела і знерухомела. Дрэва аціхла. Прымоўк і вецер у ягоных галінах, быццам задумаўся аб нечым. Залацістыя анёлы, якія толькі што скончылі спяваць гімн Стварыцелю, таксама прымоўклі. Яны споласна глядзелі на сваіх нядаўніх сяброў, а цяпер зусім чорных істотаў, і чакалі, што ж будзе далей. А тыя чорнай хмарай узвіліся над магутным дрэвам, кружлялі надім і паўтаралі, паўтаралі сваё: «Не будзем больш служыць Богу! Мы вольныя! Ха-ха-ха!» А Чорны Анёл, які яшчэ нядаўна быў Шэрым, а яшчэ крыху раней Белым, чорнай плямай лунаў над імі і гукаў: «Я — ваш валадар!»

І тады над наваколлем прагучаў голас Бога. Ён, вядома ж, бачыў і чуў, якой страшнай няўдзячнасцю адплаціў Чорны Анёл і ягонья памагатыя за бясконцую Божую дабрыню. У адзін момант Бог мог бы зышчыць чорных анёлаў, ды не стаў гэтага рабіць, а вось што Ён вырашыў:

— Што ж, — сказаў Бог, і ўсе жывыя істоты прыціхлі, чакаючы Ягонага слова, — калі вам надакучыла быць прытожымь, і добрымі анёламі — будзьце чорнымі і злымі. Дагэтуль вас усе любілі, цяпер жа ўсе будуць вас ненавідзець, бо вы прамянялі дабро, якое было вам дадзенае дарма, на зло, якое вы прыдбалі цаною здрады Мне. Але я не дазволю, каб вы жылі і надалей разам са Мною, мурзацілі ўсё прыгожае сваімі чорнымі плямамі ды наганялі страх на ўсіх жывых істотаў, якія Я стварыў і якіх Я вельмі люблю. Таму з гэтага моманту вашае месца — пекла. Вы самі яго выбралі — дык і ляціце туды. І з гэтага моманту кожны, хто не пажадае жыць са Мною ў сяброўстве і любові, пойдзе да вас!

Як толькі Бог вымавіў гэтыя словы, чорныя анёлы адразу ж зрынуліся ўніз, у падзямелле, якое называлася пеклам. З гэтага часу яны пачалі служыць свайму Чорнаму Анёлу і люта і нянавісцю ненавідзець усё светлае,

добрае і радаснае, усё, што жыве ў згодзе з Божай воляй. Ненавідзець і пры любым зручным выпадку прыносіць гэтаму светламу й добраму сваю чорную шкоду. Чаму яны так робяць? Ды таму, што ў пекле ім адным сумна і, мабыць, страшна. Таму і стараюцца яны з усіх сіл як найбольш займаць сабе нявольнікаў, якія б таксама адракліся ад Бога і пачалі служыць злomu духу — Чорнаму Анёлу.

Але тых, хто хоча да іх патрапіць, вельмі мала. Яно й зразумела: каму ж прыемна страціць вечную радасць і набыць вечны смутак? І КОЖНЫ, хто не жадае трапіць да чорных анёлаў, з таго часу пачаў прасіць свайго анёла-ахоўніка:

Анеле Божы, дружа мой!
Ты заўсёды пры мне стой:
Рана, ўвечар і ўначы
Будзь ласкаў мне памагчы.
Верна служыць Богу,
Змагаць духа злога,
Любіць маму, тату,
Край і родну хату...

І калі гэтая просьба шчырая, то анёл-апякун заўсёды прыходзіць на дапамогу і заўсёды гатовы ратаваць чалавека ад нападкаў злых анёлаў. За гэта нас і не любяцьўсялякія хіхікі, за гэта і злуюцца на нас. Але нашкодзіць нам яны не могуць. Бо мы служым справядліваму і добраму Богу і ўсе свае справы давяраем толькі Яму.

На гэтым Біскучы Анёл скончыў свой аповед.

Міхаська маўчаў. Ён нацягнуў коўдру да самых вачэй і маўчаў А дакладней, ён плакаў. І зусім не хацеў, каб ягонья слёзы бачыў Біскучы Анёл. Але ж ад анёла-апекуна нічога не схаваеш — ён ведае кожны наш крок,

кожную ўсмішку і кожную слязіну. Таму Біскучы Анёл, нават не запытаўшы нічога, супакоіў Міхаську:

— Не плач, Міхаська! Пекла — гэта вельмі страшнае валадарства, але ў яго трапляюць толькі тыя, хто не хоча жыць па Божых заветах. І кожны чалавек, пакуль ён жыве на зямлі, можа выбраць, з кім яму быць: з Богам альбо...

— Я не хачу «альбо», — заплакаў уголас Міхаська.

З таго месца, дзе сядзеў Біскучы Анёл, палілося яркае святло:

— Вось і цудоўна, я вельмі рады. Ты ўжо пачынаеш адрозніваць дабро ад зла, — пахваліў Біскучы Анёл Міхаську.

Хлопчык адразу забыўся на слёзы, ён зноў ўсміхаўся анёлу. І ўжо зусім без боязі, а толькі каб яшчэ раз пераканацца ў сіле свайго апекуна, перапытаў:

— А ты зусім-зусім не баішся злых анёлаў? Яны табе зусім-зусім не змогуць нашкодзіць? А раптам Хіхік...

Ад Біскучага Анёла зноў палілося яркае святло, і ён прамовіў:

— Не, Міхаська! Мне не нашкодзіць Хіхік, бо я — рыцар. Так-так, не здзіўляйся. Я належу да адважнага воінства Міхала Арханёла, разам з якім мы...

Ён не скончыў — пад сталом раптоўна ўсчаўся нейкі вэрхал. Там хтосьці варушыўся, пляваўся, цяжка дыхаў, быццам той хтосьці трапіўу пастку і цяпер з усіх сіл намагаўся выцерабіцца з яе.

— Хто тут? — спалохана ўсклікнуў Міхаська.

— Гэта Хіхік, — спакойна адказаў Біскучы Анёл. — І я ведаю, чаго ён так... нервуецца... Ён проста не можа цярпець, а дакладней, баіцца смелага Міхала Арханёла, разам з якім мы некалі...

— Змоўкні! — пісклява залямантаваў Хіхік з-пад стала.
— Няхай бы раней прызнаўся, што ты воін Міхала

Арханёла, а то: «Бліскучы Анёл», «Бліскучы Анёл»... Ненавіджу! Ненавіджу цябе і... і... вашага невыноснага Арханёла Міхала таксама ненавіджу!

Не, Хіхік ніколі не вызначаўся асаблівай ветлівасцю, але каб ажно гэтак?! У ягоным голасе было столькі злосці, што Міхаська не на жарт перапужаўся.

— Бліскучы Анёл! — паклікаў Міхаська. — Не пакідай мяне, Бліскучы Анёл!

Пад сталом зноў усчалася валтузня і адтуль цяпер даляталі толькі асобныя гукі:

— Хо! Хі! Хо! Фу! Хі-хо-хі!

Але голас Бліскучага Анёла і цяпер быў спакойны і ясны:

— Я не пакіну цябе, Міхаська! Не бойся. Бачу, што цяпер ты добра зразумеў, з кім можна сябраваць, а з кім — не. Не бойся: цябе ахоўвае смелы рыцар з воінства Міхала Арханёла.

Міхаська адкрыў рот і ад захаплення нейкі час не мог вымавіць ні слова. Потым усё ж сабраў сілы:

— Ахто гэта такі — Міхал Арханёл? І якое ягонае воінства?

— Што ж, я распавяду табе і гэта, — адказаў Бліскучы Анёл, а Хіхік адно што заенчыў пад сталом. Мабыць, ад страху.

Аповед Бліскучага Анёла пра тое, як пабіліся анёлы

Гэтая вайна, Міхаська, адбылася тады, калі ўсе анёлы падзяліліся на добрых і злых. Злыя адразу зрынуліся ў сваю чорную краіну, але змірыцца з гэтым не захацелі — надта ж ужо яна была чорнаю і страшнаю пасля вясёлага і цудоўнага раю. І вось злыя анёлы замест таго, каб прызнаць свае грахі і павініцца ў іх перад справядлівым Богам, усё яшчэ маракавалі, як ім вярнуць страчаны рай.

Іхні правадыр — Чорны Анёл — часта ператвараўся ў Змея і ўсё лётаў ды лётаў, насіўся ды насіўся над зямлёй ды касавурыўся на неба, дзе яшчэ зусім нядаўна і сам жыў.

І аднойчы ён вырашыўусцаць вайну супраць самога Бога, Ён так верыўу сваю чорную магутнасць, што паспадыяваўся атрымаць перамогу і завалодаць небам, зямлёй ды ўсімі прасторамі. І сабраў ён тады сваё чорнае войска ды абвясціў яму, што вырашаюць яны ў бой, каб заваяваць неба. Чорныя анёлы спачатку заскакалі ад радасці, а потым заляскалі зубамі ад страху. Бо яны хоць і зрабіліся вельмі злосныя, але жу беспрасветнай цемры сталі яшчэ і баязьлівыя.

І рушыла гэтае чорнае войска на неба. Убачылі іх здаля нябесныя анёлы — устрывожыліся. Але тады наперад выйшаў адважны Міхал Арханёл і расправіў свае магутныя крылы:

— Хто ж як Бог? — гучна, так, што загайдаліся аблокі, усклікнуў ён. — Хто асмеліцца бунтавацца супраць добрага і ўсемагутнага Бога, які стварыў усіх нас?! Дык жа наперад, мае смельца анёлы! Мы абавязкова пераможам у гэтай бітве, бо мы ваюем у імя самога Бога!

І ўраз ва ўсіх анёлаў замест срэбных трубаў з'явіліся мячы. Ты запытаеш, Міхаська, навошта яны насілі іх з сабою, калі хацелі жыць толькі ў згодзе? Так, Міхаська, анёлы, як вядома, вельмі добрыя, але яны заўсёды непрымірымьыя супраць чорных сілаў зла і заўсёды гатовыя адстойваць дабро.

Дык вось, сышліся гэтыя войскі і біліся — доўга і цяжка, да поўнай перамогі. Тры дні і тры начы звінелі мячы за аблокамі, разляталіся баявыя воклічы, аддаваліся загады. Нарэшце напрыканцы трэцяга дня злыя анёлы змагліся і адступілі. І не знайшлося больш месца для іх на небе. Дык скінуты быў Чорны Анёл — Змей велізарны, Вужака пракаветны, называны яшчэ д'яблам альбо

шатанам, які зводзіць з добрай дарогі ўвесь свет, — скінуты ён быў на зямлю. А разам з ім паляцелі і ўсе ягонныя анёлы. Так Міхал Арханёл зваяваў гэтага брыдкага Змея.

Ужо ніколі больш не атрымае страшны злы дух нябеснае краіны, ніколі яму не будзе належаць неба. Бо там на барацьбу за дабро сталі адважныя бязгрэшныя духі, якія ніколі не заважаюцца і не пераблытаюць, дзе дабро, а дзе зло.

«А што ж пасля гэтага сталася на зямлі?» — запытаеш ты, Міхаська.

Дык слухай далей.

Пасля таго, як не ўдалося Змею атрымаць перамогу на небе — ён вырашыў заваяваць яе на зямлі. Дзеля таго прабраўся ён аднойчы ў рай і падбухторыў першую жанчыну, якую звалі Евай, зграшыць супраць Бога. Зайздросна яму, бачыш, было, што Бог вельмі любіць людзей, а яны любяць Яго і жывуць з Ём у міры ды згодзе. Аднаго разу падгаварыў Змей Еву, каб яна парушыла Божы загад і з'ела плод з таго дрэва, з якога Бог забараніў людзям есці. Змей сказаў Еве: «Кдлі ты з'ясі плод з гэтага дрэва, то станеш гэткаю ж разумнай, як і сам Бог. І сама ўжо будзеш ведаць, дзе дабро, а дзе зло, што можна рабіць, а чаго — не». Хто ж не хоча быць мудрым? І Ева спакусілася — яна паслухалася хітрага Змея.

Але, як вядома, з Богам у хованкі не гуляюць і ашукаць Яго немагчыма. Богубачыў непаслушэнства жанчыны і яе мужа Адама, якога Ева таксама спадманула з'есці забаронены плод. Выгнаў Бог іх з раю і гіасеяў паміж Змеям і жанчынай вечную варажнечу, паміж імі і паміж іхнімі нашчадкамі — на ўсе часы.

І пачалі з таго часу лгодзі жыць на зямлі: цяжка працавалі, хварэлі і цярпелі беды. І смерць прыйшла на зямлю. І пачала валадарыць тут. І вялікі смутак пасяліўся

на зямлі. Ён, гэты смутак, жыву ў вачах і старых людзей, і зусім маленькіх, бо ўсе яны ведалі: як толькі яны пражывуць твая гады, якія вызначыў для іх Бог, яны памруць і ўжо ніколі не вернуцца на зямлю.

Ішлі гады, міналі стагоддзі, а на зямлі ўвесь час панавалі шэры смутак. Плакалі людзі і не ведалі, як ім змагацца з бядою. А Чорны Анёл і ягонья служкі цешыліся, бо не адных іх прагнаў ад сябе Бог, але і людзей таксама...

Але дарма яны, брыдкія чорныя сілы, цешыліся. Бо людзі ўсё ж не забыліся на Бога. Яны часта маліліся да Усемагутнага і прасілі ў Яго літасці. Яны верылі, што калі Бог захоча, то Ён верне людзям сваю ранейшую ласку і любоў.

І Бог злітаваўся. Бо Ён не хоча няшчасця няхай сабе і для неразумных людзей. Ён паслаў на Зямлю свайго Адзінароднага Сына Езуса Хрыста, які павінен быў гэтак жа, як Міхал Арханёл на небе, перамагчы злога Змея на зямлі. Перамагчы і вярнуць людзям страчаны імі рай. Вельмі цяжкім было гэтае змаганне. І ведаеш, Міхаська, чаму? Таму што людзі за гэты час вельмі часта слухаліся Чорнага Анёла і таго, што ім нашэптвалі ягонья памагатыя. Яны часта дазвалялі, каб чорныя анёлы кіравалі іхнімі ўчынкамі. Вось таму людзі і не змаглі адразу стаць саюзнікамі Божлага Сына ў гэтым нялёгкім змаганні. А многія з іх, наадварот — зусім не захацелі прыняць Езуса Хрыста і не захацелі слухаць таго, чаго Ён вучыў іх. А Ён вучыў, каб яны пакінулі чорных анёлаў, адракліся ад іх і рабілі толькі тое, чаго вучыць іх Бог. Ды людзі навучыліся ад чорных анёлаў хітраваць, з дапамогай хітрасці ды ашуканства збіраць багацце. Яны нават пачалі спаборнічаць, хто з іх больш зярэ золата, срэбра ды ўсялякіх медзякоў. Часам людзям здавалася, што яны могуць ашукаць нават самога Бога. Яны часам маліліся да Яго, але іхнія вусны казалі Богу адно, а самі яны рабілі

зусім іншае. Таму не ўсе з іх, занятыя сваімі грашовымі праблемамі, змаглі распазнаць Сына Богага. Многія толькі злаваліся на Ягоную навуку ды злосна сыкалі: «Гэты Езус прыдумаў неверагоднае! Ён патрабуе ад нас немагчымага!» Разумееш, Міхаська, занадта доўга яны блукалі ў цянётах, якія плялі вакол іх чорныя анёлы. Настолькі доўга, што дрэннае пачало здавацца ім добрым. І наадварот. А злыя духі адно цешыліся, як лоўка яны абдурваюць людзей і ўсё больш іх няволяць, усё больш ператвараюць іх у сваіх слугаў.

Злы Дух нават намагаўся спакусіць самога Езуса Хрыста, але, вядома ж, нічога ў яго з гэтага не выйшла. І тады чорныя анёлы ўзмацнілі свае атакі на людзей. Так вось і было: Езус казаў людзям сваю праўду, а чорныя анёлы нашэптвалі ім свае спакусы. Людзі ж, як вядома, бываюць вельмі слабыя. Ім толькі здаецца, што яны моцныя, а на самой справе яны часта гэтакія слабыя!.. Таму многія слухалі Езусаву навуку, а самі думалі, што б гэта зрабіць, каб як найлягчэй займець і славу, і грошы.

Тры гады ішла гэтая цяжкая барацьба. І была яна ніколькі не лягчэйшаю за тую, што раней адбылася на небе. Ні на хвіліну не адступаўся Чорны Анёл. Толькі цяпер ён дзейнічаў хітрэй — ён рабіў усё, каб людзі самі сваімі рукамі справіліся з Сынам Божым.

І людзі здаліся. Яны ўкрыжавалі ні ў чым непавіннага Езуса, які прыйшоў на зямлю, каб іх выратаваць. Злыя духі пачалі ўжо святкаваць сваю перамогу, але... Але не! Яны зноў былі пераможаныя. Бо Езус, памёршы на крыжы, уваскрос з цёмнай магілы і зноў з'явіўся да людзей, каб ўсё ждаказаць ім, што Ён сапраўды Сын Божы і што Ягоная навука — ад Бога. Але паколькі Ён быў яшчэ і Чалавекам, то цяпер кожны чалавек, які жыве на зямлі, таксама можа ўваскрэснуць і жыць вечно. Калі

толькі, вядома, будзе слухацца Слова Божага, а не слова Чорнага Анёла.

О, гэта было вялікае свята на небе! Анёлы безупынна спявалі гімны Стварыцелю і радаваліся, што бедныя людзі на зямлі нарэшце выбаўленыя з моцы Чорнага Анёла. Богу былі прыемныя нашыя спевы, і Ён сказаў:

— За тое, што вы, Мае добрыя анёлы, гэтак цешыцеся справе Збаўлення, Я даю вам за Валадарку над вамі самую Маці Божую, святую Марыю.

Мы вельмі ўзрадаваліся, бо вельмі любілі святую Марыю. Мы спявалі ёй прыгожыя песні, а з валадарства Чорнага Анёла далятала пры гэтым страшнае выццё — гэта чорныя анёлы аплаквалі сваю паразу. А яшчэ яны спужаліся нашай Валадаркі, бо ведалі пра Яе поўную згоду з Божай воляй. Той жа, хто заўсёды жыве ў згодзе з Божай воляй, вельмі страшны і небяспечны для злых духаў.

Людзі ж, убачыўшы ўваскрослага Езуса Хрыста, паверылі нарэшце ў Яго. Ён пасля вярнуўся на неба, а людзям пакінуў сваю навуку — Евангелле. Дзеля таго пакінуў, каб яны пачалі жыць па гэтай навуцы, якая зноў прывядзе іх да Бога і верне ім страчаны рай. Тыя, што паверылі ў Евангелле, панеслі гэтую навуку па ўсім свеце, каб усе людзі на зямлі пачулі Добрую Навіну аб збаўленні іх з моцы Чорнага Анёла. Каб прасілі ў Бога прабачэння за тое, што здраджвалі Яму і слухаліся часам голаса Чорнага Анёла — Змея пракаветнага.

І да таго часу, пакуль людзі будуць хоць бы трохі, нібыта жартам, злёгка слухацца голаса злога духа, датуль беды і няшчасці будуць пераследаваць іх. А калі хтосьці поўнасьцю прызнае ўладу Чорнага Анёла, то яго чакае немінучая краіна вечнай смерці, якая называецца пеклам. Таму кожнаму чалавеку трэба змагацца са спакусамі чорных анёлаў, якія штодня снуюць вакол яго сваё чорнае павуцінне. У гэтае павуцінне вельмі лёгка трапіць, а вось

выбрацца пасля з яго бывае вельмі цяжка, а то й немагчыма. І табе, Міхаська, таксама трэба змагацца з тым, на што цябе штурхае Хіхік — чорны анёл.

Бліскучы Анёл змоўк. Міхаська, стаіўшы дыханне, праслухаўувесь ягоны аповед і цяпер адно сказаў цвёрда і ўпэўнена:

— Я не хачу больш сябраваць з Хіхікам. Калі б я адразу ведаў, што ён з войска Чорнага Анёла, я ніколі не сябраваў бы з ім. Я хачу сябраваць толькі з табой, Бліскучы Анёл.

Крылы Бліскучага Анёла заззялі ўсімі колерамі вясёлкі, ён радасна заўсміхаўся і прамовіў:

— Я вельмі шчаслівы, што нарэшце пачуў ад цябе такія прыгожыя, добрыя словы.

— ...Ы-ы-ы... — пачулася раптоўна з-пад стала. — ...Ы-ы-ы... Хліп... Хліп.

Гэта, вядома, быў Хіхік. Але Міхаська на гэты раз зусім не збіраўся шкадаваць яго, ён толькі запытаў:

— А ты, Хіхік, усё яшчэ тут? Я думаў, ты даўно паляцеў ад нас.

— Паляцеў-паляцеў, — перадражніў Хіхік Міхаську. — І паляцеў бы, каб не слухаць брыдкіх аповедаў Блішчасціка, але ж гэты агідны твой клей... Да яго, аказваецца, могуць прыліпнуць не толькі ногі-рукі, але й крылы! Я не магу выбрацца з твайго брыдкага клею! Зрабі нарэшце што-небудзь!

— Але навошта ты яго браў? — здзівіўся Міхаська.

Хіхік зноў завалтузіўся, закрактаў пад сталом:

— Навошта, навошта! Ты ж зрабіўся такі прэсны і ўжо не робіш ніякіх смешных прыдурстваў, вось я і вырашыў... за цябе...

— Ты? За мяне? Які жах! — закрычаў Міхаська. — І што ты надумаўся зрабіць за мяне?

— Я... я... Фу! Які брыдкі і ліпкі гэты клей! Я хацеў яго ўліць у кудлы тваёй сястры. Фу! Ён жа зусім не адстае!

— Ты збіраўся ўліць яго ў Вольчыны кучаравыя валасы?! Як табе не сорамна! Ты ж бы знішчыў ейныя такія прыгожыя валасы! Які ж ты злы! Але ж трэба цябе сапраўды неяк выбавіць з гэтага клею. Ладна, пачакай — зараз уключу святло і мы паспрабуем цябе выратаваць.

Але Хіхік на гэта штосілы залямантаваў:

— Неўключай! Ты што, забыўся — мне нельга святла! Я ненавіджу святло!

— Але ж як тады цябе выратаваць? — разгубіўся Міхаська. — Я ж нічога не бачу пад сталом!

Хіхік адчайна заенчыў:

— Скуль я ведаю! Гэта твой клей — ты і думай! Ой! Я прыліп! Увесь прыліп! Зусім... прыліп...

З кута падаў голас Бліскучы Анёл:

— Трэба ўключыць святло.

— Не! Нізавошта! Не люблю вашага брыдкага святла! Ненавіджу! — заекатаў Хіхік.

— Чаму гэта яно брыдкае? — пакрыўдзіўся Міхаська. — Прывык ты там у сваёй чорнай цямрэчы...

І ён уключыў святло...

У пакоі было пуста. Нічога нават і не нагадвала пра тое, што кагадзе тут адбывалася. Міхаська саскочыў з канапы і зазірнуў пад стол. На падлозе расцяклася вялікая пляма клею, пасярэдзіне якой клубком ляжала нейкае чорнае павуцінне.

— Хіхік! — асцярожна паклікаў Міхаська, але ніхто не азваўся.

Міхаська ўздыхнуў, выключыў святло і залез пад коўдру. Хвілігу паляжаў і паклікаў:

— Бліскучы Анёл!

З кута палілося лёгкае святло, і Бліскучы Анёл прамовіў:

— Спі, мой добры дружа. Сённяшнія прыгоды скончыліся. Адпачывай.

— Добра, я буду спаць, — згадзіўся Міхаська, — але ты толькі скажы мне, Хіхік ужо ніколі не вернецца? Хіхік загінуў у тым клеі, які ён падрыхтаваў Вольцы? А калі б я не ўключыў святла, ён, можа б, яшчэ і жыў?

Бліскучы Анёл адказаў:

— У вас, людзей, ёсць прымаўка: «Не капай ямы бліжняму — сам у яе трапіш». А Хіхік шмат каму капаў яму, у тым ліку і табе. Вось і трапіў у яе нарэшце сам. І ніколі, Міхаська, не шкалуй, што ўключыў святла. Ведай: цёмныя сілы вельмі баяцца Бога, Крыжа і святла.

— А ты, Бліскучы Анёл, ніколі мяне не пакінеш? — на ўсялякі выпадак яшчэ раз перапытаў Міхаська.

Бліскучы Анёл паволі ўзмахнуў крыламі, плаўна праляцеў па пакоі, пакружляў і зноў прысеў на бажніцу, побач з абразом Маці Божай.

— Ты, Міхаська, смелы хлопчык, і я вельмі люблю цябе, — сказаў ён. — Хоць ты і нарабіў шмат глупстваў, але ўсё ж адумаўся і зразумеў, дзе — зло, а дзе — дабро. І таму я назаўсёды застануся тваім верным сябрам. Але і ты не забывай мяне.

Міхаська заплюшчыў вочы і ўжо праз сон, соладка ўсміхаючыся, папрасіў:

Анеле Божы, дружа мой!

Ты заўсёды пры мне стой!

Рана, ўвечар і ўначы

Будзь ласкаў мне памагчы...

Жарнасек I.

Спрэчка анёлаў. Аповесць-казка / Ірына Жарнасек; Іл. І. Гардзіёнка. — Мн.: «Выд-ва "Про Хрысто"», 2004. — 80 с.

ISBN 985-6628-42-3.

З кнігі Спрэчка анёлаў дзеці даведаюцца, што анёлы бываюць розныя: добрыя і злыя. Таму яны і варагуюць паміж сабой. Часта людзі таксама ўдзельнічаюць у вялікай спрэчцы анёлаў, як гэта здарылася з героем казкі Міхаськам. Магчыма, Міхаськавы прыгоды падкажуць чытачам, як ім таксама перамагаць у такіх спрэчках.

Літаратурна-мастацкае выданне

Жарнасек Ірына Францаўна

Спрэчка анёлаў

Рэдактар К. Лялько
Мастацкі рэдактар А. Глекаў
Мастак І. Гардзіёнак
Тэхнічны рэдактар А. Глекаў
Карэктар Л. Камінская
Камп'ютэрная вёрстка А. Мурашкі

© OCR: Камунікат.org, 2010 год

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2010 год

© PDF: Камунікат.org, 2010 год